

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1. V. futura sit generalis hominum resurrectio.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

SECTIO I.

Virum futuram generalis hominum resurrectionem.

De resurrectione Philo-
sophorum
placina.

De opinionibus Philosophorum circa hominum resurrectionem nonnulla attigimus supra, de possibilitate resurrectionis disputantes, ubi ex Tertulliano tradidimus, omnes fere in hoc convenire, ut veram resurrectionem negent. Nam, si qui fortasse aliquam reditum animarum ad corpora admittere vult, vel non sunt loquuti de eisdem numero corporibus, sed de diversis: vel non existimabant, animam esse veram formam corporis, sed extrinsecum motorem eius, ut constat ex Platone in Phædro, & Cicrone in Somnio Scipionis. De qua re legi quoque potest Tertull. in lib. de Resur. carnis, & Aug. 12. de Ciuitat. c. 13. & lib. 2. c. 25. & sequentibus. Vbi etiam refert, Porphyrium negasse resurrectionem, quoniam existimabat corpus humanum, quod graue est, & corruptibile, impedire contemplationem spiritus, & non posse supra omnes coelos consistui. Diximus etiam in eodem loco Saducæos resurrectionem futuram negasse.

Ex hæreticis vero complures in hoc errore versati sunt. Cæpit enim ab Apostolorum temporibus in Simone Mago, Cerdone, Marcione, Basilide, Appelle, Valentino, & aliis Gnosticis, ut constat ex Irenæo lib. 1. c. 25. Epiphani. hæres. 64. Tertull. lib. de Resurrect. carnis, & lib. 5. contra Marcion. & de Præscript. hæreticorum, & Aug. lib. de hæresibus capite 18. & sequentibus. Et ex his creduntur fuisse Phyletus, & Hymenæus, qui teste Paulo 2. ad Timoth. 2. A veritate exciderunt dicentes, resurrectionem esse iam factam. Illi enim non corporum, sed animarum resurrectionem credebant, quod omnibus his hæreticis commune fuit. Ipsam enim animam remunerationem, seu glorificationem, resurrectionem vocabant, & ideo dicebant iam esse factam, ut in eum locum D. Thom. exponit. Et Cyrill. quem refert Tarrianus li. 3. pro Epistolis Pontificiis, capite 16. & Tertullianus supra, eodem modo explicat omnes antiquos hæreticos, quos propterea *partiarum* vocat, quod vnus tantum partis, scilicet animæ resurrectionem agnoscerent. Alij tamen exponunt illum errorem Phileti, & Hymenæi iuxta Gentilium errorem, nimirum per quandam continuum rerum circulum esse iam resurrectionem factam. Ita indicat Theophyl. ibi, dicens. Si resurrectio iam facta est, sublatum est iudicium & tæritio. Porro, quid deinceps boni est reliquum, si huiusmodi sint vicissitudines? Alij explicant hos dixisse, resurrectionem iam esse factam, solum per filiorum procreationem. Dicitur enim pater quodammodo resurgere in filio, quia in eo repræsentatur, & quodammodo conseruatur. Ita Theodoret. & Ambros. libi, Epiphani. hæres. 40. Resurrectionem (ait) iam factam esse dicunt, per liberos genitos ab vnoqueque generante. Vt cunctæ exponatur, ij hæretici ea intentione asserunt resurrectionem esse factam, ut negarent veram resurrectionem futuram, ac de illa alia possent scripturas, quæ de resurrectione loquuntur interpretari. In quo ex parte imitatus est hos hæreticos Origen. si verum est (quod refert Plotinus opusculo de septem Oecumenicis concilijs) eum affirmasse transmigrationem animarum in diuersa corpora: veram autem corporum resurrectionem negasse. Quorum primum etiam ei attribuunt Theophylactus Alexander, Epist. 2. Paschali. & Augustinus 12. de Ciuitate cap. 13. ut ibi notauit Ludouic. Viues ex libro 2. periarchon: secundum verò ei tribuunt Methodius, & Epiphani. hæres. 64. qui indicant, Origenem animarum tantum, non corporum futuram esse resurrectionem sensisse. Tamen ille reuera non omnino resurrectionem corporis negauit. Nam homin. 9. in Numeros, circa finem, expresse illam confitetur, dicens corpora resurguntur habitura quas tuor illas qualitates, quas Paul. posuit 1. Corint. 15. & Fr. Suarez. tom. 2.

Plato.
Cicer.
Rupertus.
August.Irene.
Epiphani.
Tertull.
August.
2. Tim. 2.
D. Thom.
Theoph.Theodor.
Ambros.
Epiphani.

Orig.

Phosius.
Theod. Alex.
August.
Lud. viues.
Method.
Epiphani.

A idem sentit, licet non ita expresse, homilia 1. & 25. in Num. Sed in eo errauit, quod existimauit, corpora non esse futura organica (ut supra diximus) & hoc sensu damnatum esse errorem eius in quinta Synodo refert Niceph. lib. 17. Histor. cap. 27. & 28. Hæc vero hæres negans futuram resurrectionem, nullo videtur fundamento ex scripturis sumpto, quo niti videtur: sed solum vti potest vel rationibus, quibus probari videtur resurrectionem esse impossibilem, de quibus supra satis dictum est: vel quæ videantur probare non esse convenientem animam, neque vtilem ad operationes eius, quæ ad summum procedent de corpore corruptibili, quod aggrauat animam, quale non erit corpus, quod in resurrectione animabus sanctis, & iustis copulabitur. Ex quo non sequitur, illud non esse futurum verum corpus eiusdem substantiæ, ac naturæ: sed solum futurum esse alterius qualitatis & gloriæ, quæ omnia in superioribus tractata, atque explicata sunt.

B Omnis ergo hæreticis, dicendum est primo, futuram esse aliquando mortuorum hominum generalem resurrectionem. Est non solum de fide, sed etiam articulus fidei in omnibus Ecclesiasticis symbolis contentus. Et probari potest primo ex veteri testamento, Exod. 3. Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Ex hoc enim loco probauit Christus Dominus resurrectionem Matth. 22. dicens. De resurrectione autem mortuorum non legistis, quod dictum est à Deo dicente vobis, Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, non est Deus mortuorum sed viuorum. Quæ Christi collectio nonnullam difficultatem habet. Nam etiam nunc ante resurrectionem, vere, dicitur Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, licet non sit Deus mortuorum, sed viuientium. Quæ animæ illorum Patrum nunc viuunt, quod satis est, ut per synecdochem dicantur viuere, & in celo regnare: ergo hoc satis esse posset, ut Deus dicatur eorum Deus, etiam si nūquam amplius essent resurrecturi. Responderetur Christum his verbis proxime, atque immediate probasse animas illorum Patrum nunc viuere, quia hoc satis existimauit ad conuincendos Saducæos, qui solum negabant resurrectionem, quia putabant animam extingui in morte: quo destructo fundamento nihil habebant, cur resurrectionem negarent. Deinde dicendum est, hinc consequenter probari resurrectionem ex eisdem verbis: quia Deus dicitur esse nunc Deus Abraham, Isaac, & Iacob. Nam ab iis Sanctis recognoscitur, & colitur ut Deus ipsorum, & ipse habet etiam illorum prouidentiam, ut condigna, & promissa eis præmia rependat. Hinc ergo colligitur futura resurrectio, etiam corporum. Tum quia animæ sanctæ non possunt esse omni ex parte beatæ sine corporibus. Tum etiam, quia ad Dei prouidentiam pertinet, corpora simul cum animabus beare, quæ illarum organa, & instrumenta fuerunt ad ipsum colendum. Ita exposuit D. Thom. Neq. aliud dixit Caeteran, quem sine causa in hoc reprehendit Catarin. Et eandem explicationem insinuant Theophyl. & Euthym. in Matt. & Aug. sub obscurè tract. 49. in Ioan.

D Inquit autem Hierony. cur Christus Dominus hoc subobscurè testimonio usus fuerit, cum sint alia in veteri testamento clariora. Et responderet, Saducæos solitos fuisse admittere ex diuina Scriptura tantum quinque libros Moysis, ex quibus nullus apertior locus afferri poterat. Quanquam ex illis multæ figuræ, vmbreque & indicia resurrectionis desumi possint, quæ egregie congerit Epiph. contra Samaritanos lib. 1. sect. 9. Primum (inquit) Abel, cuius sanguis ad Dominum clamat, spem resurrectionis corporum ostendit. Deinde Enoch translatus, ut mortem non videat, resurrectionem est typus. Tertio Sara sterili, & senili vtero in xpi promissionem concipiens, & pariens spem resurrectionis præbet. Quarto, Iacob, & Ioseph propriorum ossum curam ge-

1 Cor. 15.
5 Synod.
Niceph.Generalis
mortuorum
resurrectio
aliquando
futura.
Exod. 3.
Matth. 22.Testimonij
Matth. 22.
Expositio.Hieron.
Anselm.
D. Thom.
Caeter.
Catarin.
Theoph.
Euthym.
August.
Hieron.
Epiphani.

Epiphani.

ram gerentes resurrectionis fidem ostendunt. Quinto, virga Aaron germinans, & fructum producens, cum esset sicca: & virga Moysi, quæ iuxta Dei voluntatem animabatur, & serpens fiebat, resurrectionem adumbrabat. Denique Moyses benedicens Ruben hunc in modum, vivat Ruben, & non moriatur, cum iam Ruben vita sanctus esset, resurrectionem ac æternam vitam et postulare visus est. Hæc vero & similia magis mystica sunt, magisque obscura, quam testimonium à Christo adductum.

Ezech. 37.

Afferamus igitur nonnulla ex illustrioribus testimoniis, quæ maxime in Prophetis reperiuntur. Vulgare est illud Ezech. 37. de visione Ezech. ostensa in medio campi ossibus pleni, quæ tandem Spiritu Dei reuixerunt. Postquam visionem coniunxit Deus, Vaticinare, Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris popule meus, & inducam vos in terram Israel, & ceteris, quia ego Dominus, cum aperueram sepulchra vestra, & educero vos de tumulis vestris popule meus. Hoc testimonium de resurrectione mortuorum late interpretatur Tertul. lib. de resurrectione carnis c. 29. ubi aliam expositionem reiecit, quæ hic locus de populo Israel in varias regiones disperso intelligi solet, ita, ut Deus promittat, daturum suum spiritum tribubus Israel, quæ ab ipso discesserant, & iterum congregaturum illas in terram promissionis. Quam expositionem dicit esse allegoricam, primam vero de resurrectione, literalem. Quæ fuit etiam sententia Iustini Apol. 2. pro Christianis, & Cyp. lib. 3. ad Quirin. c. 58. Cyr. Ierosol. cat. 18. & insinuat August. lib. 3. de doct. Christ. c. 34. explicando quartam regulam Ticonij, quod latius, & apertius dixit idem Ticon. in eadem regula: idem tamen Author lib. 10. Genes. ad liter. c. 5. dicit secundam expositionem de inopinata desperati populi reparatione per Spiritum Domini, esse intentioni Prophetæ maxime consentaneam. Quod etiam dixit Hieron. super Ezech. qui tamen optime notavit hanc expositionem non excludere, quin ex hoc colligatur futura resurrectio. Nunquam (inquit) poneretur similitudo resurrectionis ad restitutionem Israelitici populi significationem? nisi staret ipsa resurrectio, & futura crederetur: quia nemo de rebus non stantibus incerta confirmat. Propter quod dixit Theodoretus in eundem Prophetam sectio. 15. Hæc, quæ Ezechiel vidit fuisse: non solum reuocatio in primum statum Iudaorum, sed etiam resurrectionis omnium hominum figuram.

Tertul.

Iustia.

Cyprian.

Cyril. 1er.

August.

Ticon.

Hieronym.

Theod.

Daniel. 12.

Theodor.

August.

Hieronym.

Ruffin.

Isaia 26.

August.

Tertul.

Isaia 66.

August.

Irenæ.

Hieron.

Clarius vero testimonium est apud Dan. c. 12. Multi de iis, qui dormiunt in terra pulvere, erigantur, alij in vitam æternam, & alij in opprobrium. Vbi multi pro omnibus (vsitata phrasi Scripturæ) positum est, ut ibi notavit Theodoret. & Aug. 20. de ciuit. c. 25. Idem sentit Hieron. Ezech. 37. ubi hoc appellat, robustum testimonium ad probandam resurrectionem, quod nullam habeat dubitationem. Et eodem vitur Ruffinus in expositione Symboli, qui prius absolute legit, resurgent, qui sunt in terra pulvere: deinde vero addidit pronomen, Multi, in quo plane indicat eundem esse sensum. Præterea apud Isaiam sunt clarissima testimonia, quæ longum esset prosequi c. 26. Vident mortui tui, interfecti mei resurgent: Exurgite iuxta & laudate, qui habitati in pulvere, ubi clarius septuaginta: Surgent mortui, & resurgent, qui in monumentis. De quo loco præter expositores ibi, videri potest Aug. lib. 20. de ciuit. capit. 21. & Tertul. lib. de resurrect. carnis c. 31. ubi etiam adiungit illud Isa. 66. Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra, quasi herba germinabunt, & cognoscetur manus Domini seruus eius, & indignabitur inimicus suis. Quo loco vtuntur etiam August. lib. 29. de ciuit. c. 21. & Irenæ. lib. 5. contra hæres. c. 15. & merito sane. Nam statim subdit Propheta prædictionem generalis iudicii futuri, quamquam Hieron. ibi aliter interpretetur. Præterea sunt aperta testimonia in lib. 2. Machab. c. 7. Tu quidem scelestissime, in presenti vita nos perdis, sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus, in æterna vita resurrectione suscitabit. Et infra. Potius est ab homini-

bus morti datos spem expectare à Deo, iterum ab ipso resuscitandos. Et inferius, S. denique mundi creator, qui formauit hominis naturam, quique omnium inuenit originem, & spiritum, vobis iterum cum misericordia reddet & vitam. Denique illustrissima, ac vulgatissima sunt testimonia Iob capite decimo quarto. Putas ne, mortuus hominibus moriturum viuet? Cunctis diebus, quibus nunc misero expecto, donec veniat immutatio mea, & capit. decimonono Scio quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra resurrecturus sum.

Chrysostom.

Quocirca cum tam aperta sint veteris instrumenti de resurrectione testimonia, mirum est, cur dixerit Chrysostom. 1. de Lazaro, mendicium illum eo in huius vitæ calamitatibus maiorem dolorem sentire potuisse, quod ne de resurrectione quidem quicquam potuerit philosophari: sed huius vitæ res crederet, huius vitæ sine terminari. Erat ex eorum numero, qui gratiam Euangelij præcesserunt. Nonne Machabæi etiam gratiam Euangelij præcesserunt, & multo prius Iob antecessit: & tamen de resurrectione philosophari sunt, ad calamitates huius vitæ patienter, fortiterque ferendas? Cur ergo dicemus: Lazarum hæc fide, & spe caruisse? præsertim cum ex Euangelio constet, fuisse iustum, & sanctum, & ab Angelis in Sinum Abraham ductum. Nisi fortasse dicamus Chrysostomum non negare veritatem hanc fuisse illis temporibus notam: sed non fuisse tam aperte omnibus propositam, vt omnes vulgares homines, atq. idiotæ, tam distinctè, ac clare illam percillerent, sicut tempore legis gratia factum est: & ideo fieri potuisse, vt mendicus Lazarus resurrectionem ignoraret.

Secundo ergo potest hæc veritas præcipue probari ex nouo testamento. In quo habemus expressam Christi promissionem, seu prædictionem, Ioan. 5. Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, au-
dicunt vocem eius, & procedent, qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Similia habentur, cap. 6. & 11. Act. 24. Apocal. 20. & in Epistolis Pauli sunt frequentissima testimonia, duo tamen vel tria sunt præcipua. Primum est illud 1. ad Cor. 15. ubi variis rationibus, atq. exemplis veritatem hanc declarat, ac persuadet. Primo inquit, si Christus predicatur, quod resurrexit à mortuis, quem quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est. Quo argumento immediate videtur concludere Paulus resurrectionem nostram esse possibilem, Hoc enim immediate, & euidenter conuincit exemplum resurrectionis Christi. Deinde probat etiam esse futuram, vt notauit D. Thomas supra q. 53. art. 1. id confirmans verbis Iob 19. Scio, quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Vbi particula, & pro causali posita est, ac si diceret, & ideo surrecturus sum. Quod indicauit etiam Greg. 14. Moral. cap. 27. & 28. dicens. Hæc omnia spem resurrectionis nostræ, considerat a gloria capitis nostri. Quia ergo, ubi futurum est caput, illic futurum est corpus ex resurrectione capitis, recte intulit Paulus cæterorum membrorum resurrectionem. Quod egregie idem Paulus explicuit secunde ad Corinthios capit. quarto. Sciunt quoniam qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit, & constituet vobiscum. Omnia enim propter vos. Vbi indicat aliam probationem illius illuminationis. Quia sicut Christus propter nos mortuus est, ita & pro nobis resurrexit, vt videlicet secum nos omnes resuscitaret: sicut idem Paulus dixit ad Ephesios sexto, & ad Romanos sexto, & August. 1. Christ. lib. 1. in expositione Epistolæ 119.

Præterea addit aliam probationem idem Paulus, sen magis hanc eandem explicat paulo inferius in eodem cap. 15. ad Corinth. dicens. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis primitia dormientium, quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum, & sicut in Adam omnes mortuificati, ita & in Christo

in Christo omnes uiuificabuntur. Quibus uerbis hanc rationem intendit. Mors introducta est per peccatū hominis: ergo destrui debuit per Christum. Quia non est minus efficax Christus ad destruendā mortem per resurrectionem ad eternam uitam, quam Adam fuit ad introducendam mortem. Sicut ergo in Adam, ut in capite omnes mortui sunt: ita & in Christo omnes uiuificabuntur. Quam rationem tetigerat idem Paul. ad Roma. 5. ubi cum dixisset, donum & gratiam Christi longe efficaciorē esse peccato Adā, concludit. Si enim in unius delicto mors regnauit per unum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in uita regnabunt per unum Iesum Christum. Et infra, Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia: ut sicut regnauit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in uitam eternam.

Quæ ratio potissimum uidetur procedere de resurrectione iustorum, quamuis extēdi etiam possit ad omnium hominum resurrectionem, ut infra dicemus. In priori uero sensu illam egregie confirmat idem Paul. cap. 8. ad Romanos dicens: Si spiritus eius, qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, habitet in uobis: qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, uiuificabit & mortalia corpora uestra, per inhabitantem spiritum eius, in uobis. Ac si diceret, ius resurgendi consequi non ex sola unione hypostatica, quæ est propria Christi, sed ex gratia sanctificante, per quam Spiritus sanctus habitat in nobis, & ideo, sicut uerum est, Christū resurrexisse: ita qui ab ipso participant gratiam, & spiritum, cum eo resurgent. Quod inferius confirmat, quia per hunc spiritum accipimus gratiam adoptionis filiorum: si autem filij, & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi. Ac propterea (ut inferius ait) primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri. Et hæc tenet de ratione sumpta ex parte Christi.

Aliam rationem adducit Paulus satis obscuram, his uerbis: Alioqui quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt: ut qui baptizantur pro illis? In quibus uerbis primum ualde difficile est, quid sit baptizari pro mortuis: deinde æque obscurum, quomodo hinc futura resurrectio probetur. Varie igitur utrumque à Patribus exponitur, ut accurate tractat Robertus Bellarminus lib. 1. de purgat. ca. 4. non tamen potest hoc loco à nobis pretermitti, cum necessarium sit ad probationes resurrectionis, quas Paulus adducit, intelligendas. Primo ergo quidam dicunt, baptizari pro mortuis, nihil aliud esse, quam suscipere baptismum loco alicuius hominis mortui, ut illi proficiat, qui morte præuentus illum suscipere non potuit. Hunc enim sensum uerba simpliciter sumpta præ se ferunt. Illi autem sic baptizabantur pro mortuis, quod sperarent huiusmodi baptismum aliis profuturum ad corporum resurrectionem. Ita exponit Tertullianus libro de resurrectione carnis cap. 48. & lib. 5. contra Marcion. c. 10. & Ambrosius & Anselmus & D. Thomas in Paulum. Hæc uero expositio in primis fundat rationem, Pauli in quodam errore. Sic enim baptizare pro mortuis, & existimare, tale baptismum posse prodesse mortuis, error est in fide. Responderi potest, Paulum non probare errorem: sed ex omnium existimatione, etiam illorum, qui sic errabant, uoluisse resurrectionem confirmare. Sed hoc non satisfacit: tum quia oportuisset Paulum hoc aliquo modo insinuare, ne errorem approbare existimaretur, maxime cum inferat, tanquam in commodum, ut quid baptizantur pro illis? Tum etiam, quia licet hoc demus, adhuc esset ualde infirma probatio Pauli. Quid enim mirum esset, si quis diceret, errasse circa resurrectionem eos, qui sic errabant circa baptismum? Deinde supponit hæc expositio, hunc errorem circa baptismum fuisse tempore Pauli, quod probari non potest. Tribuitur enim hic error Montanistis, Marcionistis, & Ch-

Fr. Suarez, tom. 2.

Antianis, qui omnes post tempora Apostoli Pauli exoriuntur. Vnde Chrysostomus & Theophylactus dicunt, potius eos hæreticos uisus fuisse hoc loco Pauli ad sui erroris confirmationem. Denique de his etiam hæreticis non constat, baptizatos fuisse pro mortuis spe resurrectionis. Marcionistæ enim resurrectionem negabant. Vnde ad interrogationē Pauli, Ut qui baptizantur pro illis? responderi posset baptizari pro animabus eorum, ut eis peccata remitterentur. Et quamuis hæc obiectio posset aliquo modo solui per se considerata: tamen si argumentum Pauli fundatur in eorum existimatione, qui ea cæremonia utebantur, omnino urget obiectio facta, cum illi nec cogentur recte de resurrectione sentire, nec reuera bene sentirent.

Secunda expositio D. Thom. est. Baptizari pro mortuis, idem esse, quod baptizari pro peccatis ablucendis, ita ut mortuorum nomine peccata significentur, quæ sunt opera mortua. Sed hoc in primis repugnat uerbis Pauli, subdit enim, Ut qui baptizantur pro illis, refert autem ad illos, de quibus dixerat. Si omnino mortui non resurgunt: ergo mortuos appellat homines defunctos, ac resurrekturos. Deinde, alias qualis esset illatio Pauli, si hic esset sensus: Quid facient, qui baptizantur pro peccatis, si mortui non resurgunt? Responderi enim posset, multum prodesse. Nam per baptismum possent consequi remissionem peccatorum, & uitam gratiæ.

Tertia ergo expositio est, Baptizari pro mortuis, idem esse, quod baptizari, quando iam instat mors, cum iam homo, quasi pro mortuo habetur, & in lecto iacet iam iam moribundus. Ita Epiph. hæres. 28. ubi vim argumenti Pauli dicit in hoc consistere, quod iis, qui in extremis constituti baptizantur, ostendunt, quod qui mortuus est, etiam resurget. Et ob id indiget remissione peccatorum per lauacrum. Sed neque hæc expositio potest accommodari Paulo. Primo, quia cum Paulus ait, Ut qui baptizantur pro illis, aperte refert ad mortuos, de quorum resurrectione agebat. Ergo per mortuos non intelligit iam iam moribundos, sed reipsa defunctos. Item quia Paulus plane distinguit eum qui baptizatur à mortuo, pro quo baptizatur, ut patet ex illa particula: pro illis. Ergo non ipsemet, qui baptizatur, dicitur baptizari pro mortuo, qui baptizatur semimortuus. Præterea phrasis locutionis in illo sensu esset durissima, & prorsus inusitata. Nam in illo sensu non dicitur aliquis tractari pro mortuo: sed tanquam mortuus. Et adhuc hoc modo tantum loquimur in eis actionibus, quæ fieri solent circa mortua corpora, ut sunt subleuare, deferri, uel similes: non uero de iis, quæ sunt propriæ uiuentium, ut loqui, ambulare, cuiusmodi etiam est baptizari. Denique etiam in hoc sensu non apparet vis consequentiæ. Nam dici posset, huiusmodi semimortuos baptizari propter remissionem peccatorum, & gratiam obtinendam, etiam si non essent resurrekturi.

Quarta expositio est, baptizari eo loco non sumi pro susceptione alicuius baptismi aquæ, sed pro baptismi poenitentiae, per opera poenalia, & satisfactoria eo modo, quo Christus dixit Marc. 10. Potestis habere calicem, quem ego bibiturus sum? & baptismum, quo ego baptizor baptizari? & Lucæ 12. Baptismo habeo baptizari, & quo modo coarctor usque dum perficiatur? Igitur baptizari pro mortuis idem erit, quod pro illis satisfacere per opera poenalia. Quod superuacaneum esset, si nulla esset spes resurrectionis, ut expresse dicitur 2. Mach. 12. Misit (inquit) Ierosolymam offerri pro peccato sacrificium, bene & religioso de resurrectione cogitans. Nissem enim eos qui ceciderant, resurrekturos speraret, superfluum uideretur, & uanum orare pro mortuis. Hanc expositionem probant inter alios Hugo, & Dionysius in Paul. & pro illa referuntur Ephrem in suo testamento, & Petrus Cluniacen. epistol. contra Petrobrysianos. Et est ualde probabilis: duas uero patitur dif-

Bbb 3

tur dif-

Rom. 5.

Rom. 8.

Testimonijs
Pauli
1. Cor. 15.
1. Expositio.

Tertul.
Ambros.
Anselm.
D. Thom.

Chrysost.
Theophyl.

4. Expositio
D. Thom.

4. Expositio
Epiphani.

4. Expositio
probabilis.

Mar. 10.
Luc. 12.
Baptizari
pro mortuis
quid.

2. Mac. 12.

Hug.
Dionys.
Ephrem.
Pet. Clu.
2. Obiectio.

tur difficultates. Prior est, quia valde improprie, & abusive interpretatur verbum *baptizandi*. Nam, licet interdum in scriptura soleat hoc verbum ad alias significationes præter aquæ baptismum extendi: tamen quando ita fit, semper ex contextu, vel circumstantiis constare potest, semperque servatur aliqua habitudo ad ablutionem, vel aliquid simile illi. Vt Christus dixit, se fore baptizandum passione, quia sanguine suo tingendus, & quasi ablendus erat, & hoc modo martyrium solet *baptismus* appellari. Pœnitentia quoque solet vocari *baptismus*, vel *flumen*, quando baptismum aquæ in voto includit, vel *lachrymarum*, quas excitat, illisque quodammodo pœnitentem abluit, ut constat ex Athanasio quæstione centesima trigesima quarta ad Antiochenum, Basilio libro de Spiritu sancto capite decimo quinto, Cypriano sermone de cœna Domini, & Nazianzen.

Athanas.
Basili.
Cyprian.
Greg. Naz.

Responsio.

Oratione trigesima nona. Ad hæc verò obiectionem responderi potest, hoc totum in præsentia reperiri. Nam in primis res ipsa, & contextus cogit, ut ita exponatur, ne absurdum aliquem sensum reddat, & verba sequentia Pauli non parum fauent. Nam statim subiungit. *Quotidie morior propter gloriam vestram fratres*: Deinde cum dicamus, *baptizari pro mortuis*, esse pro eis satisfacere, quod fit per opera pœnitentiæ, & pœnalitæ, recte comprehenditur hic baptismus sub baptismo lachrymarum, & pœnitentiæ. Præsertim quia ex effectu baptismi, qui est mundare, translata est hæc vox ad significandam quamcunque actionem, vel passionem, quia anima mundatur. Quomodo sancti Patres dicunt etiam ipsam pœnam purgatorii interdum vocari *baptismum*, iuxta illud Matthæi tertio. *Ipsæ vos baptizabit in spiritu sancto & igne*, ut exponit ibi Hieronymus. Beda. Nazianz. & Basilius supra. Atque ita recte coheret metaphora Pauli, ut *Baptizari pro mortuis* dicantur, dum se affligunt ut eos à baptismo ignis eripiant.

Matth. 3.
Hierony.
Beda.
Greg. Naz.
Basili.

2 Obiectio.

Responsio.
1. Cor. 15.

Posterior difficultas est, quia iuxta hunc sensum nullo modo potest inferri resurrectio, sed solum quod animæ post mortem manent, & si in hac vita non plene satisfecerunt, in alia purgantur. Vnde facile responderi posset interrogationi Pauli, *si mortui non resurgunt, ut quid pro illis baptizamur?* Diceretur enim, ut eorum animæ à pœnis liberentur, qui fructus consistere posset, etiam si nunquam essent iterum corporibus vniendæ. Sed hæc obiectio in omni sententia necessario soluenda est. Tum quia eadem fieri potest contra testimonium allatum ex secundo Machabeorum. Tum etiam, quia Paulus in eodem capite sæpius eandem illationem inculcat, ut cum ad persuadendam resurrectionem inquit, *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserrabiles sumus omnibus hominibus*. Nam ad hæc etiam verba responderi posset, etiam si non sit futura resurrectio, nos non sperare in Christo tantum in hac vita, & hoc satis esse, ut non sumus miserrabiles omnibus hominibus, quia æterna bona animæ speramus. Rursum, quod ibidem ait, *si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid vobis prodest, si moritui non resurgunt?* Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Eadem enim responsione hæc omnia dilui posse videntur, scilicet manere animas post mortem, quibus opera huius vitæ nocere possunt, aut prodesse. Quocirca, quod supra diximus de Christi argumentatione Matth. 22. de his omnibus locis necessario dicendum est. Sæpe in Scriptura has quæstiones de pœna, præmioque animarum, & de resurrectione corporum ita esse coniunctas, ut ab una ad aliam facile fiat transitus, & eadem censeatur utriusque definitio. Vel quia inter Iudeos, ad quos fere est sermo in prædictis scripturæ locis, nullus negabat resurrectionem, nisi qui negaret animæ immortalitatem: vel quia pœna, & præmium, & resurrectio mortuorum æque ad diuinam providentiam pertinet. Sic ergo Paulus prædictis verbis im-

mediate concludit, mortuorum animas pœnas luere, quibus possunt per nostra suffragia leuari. Vnde fit, illas manere post mortem, & Deum habere earum providentiam. Ex quo supponit, necessario sequi, eas non mansuras perpetuo separatas, neque earum corpora perpetuo caritura condigno præmio, aut pœna. Sic igitur hæc expositio probabiliter defenditur, licet iuxta illam necessario sit factum, sicut Paulus dixit. *Qui baptizantur pro mortuis*, ita dicere potuisse: *Qui baptizantur pro mortuis*. Imo sicut dixit, *Ut quid baptizantur pro mortuis?* ita potuisse, absolute dicere, *Ut quid baptizantur pro mortuis*, vel, *Ut quid pœnitentiam agunt?* Nam si neque anima maneret post mortem: neque futurum esset præmium, & pœna, frustra hæc fierent propter salutem animæ. Sed hæc non sunt magna incommoda, quia non oportuit Paulum omnia dicere, præsertim in singulis verbis.

Possit tamen aliter hæc expositio declarari, vel esse potius quinta expositio, ut scilicet, *baptizari* in prædicta significatione sumatur, scilicet, prout idem est, quod pati afflictiones, vel dolores, vel etiam martyrium pro mortuis, id est, pro mortuorum resurrectione docenda, ac defendenda. Sicut ipse Paulus de se dixit Act. 23. *De spe, & resurrectione mortuorum ego iudico*, & cap. 24. *Quoniam de resurrectione mortuorum ego iudico hodie à vobis*. Argumentatur ergo Paulus iuxta hanc expositionem à fide & exemplis Sanctorum hominum, qui propter resurrectionis fidem & spem suo sanguine baptizari non dubitarunt, Cui expositioni videtur consentaneum quod Paulus subiungit. *Quotidie morior propter gloriam vestram fratres*. Ita fere Gagneius in Pat. lum.

5. Expositio.

Act. 23.
24.

Gagneius.

Sextam expositionem alij adhibent, Paulum iis verbis alludere ad consuetudinem Iudeorum, qui quando mortuos tangebant, vel sepeliebant immundi, irregularesque fiebant, ideo baptismum, seu lauacro aliquo utebantur ad eam immunditiam legalem tollendam iuxta præscriptum legis. Num. 19. & hoc leuacrum dici potest *baptismus pro mortuis*. Nam sicut Eccles. 30. dicitur, *baptizari à mortuo*, qui lauatur ad tollendam immunditiam contractam ex contactu mortui: ita dici potest *baptizari pro mortuo*, qui propter curandum funus, & sepulturam mortui irregularitatem contraherat, & lauacro postea indigebat. Iuxta hanc ergo interpretationem sumit Paulus argumentum resurrectionis ex cura funeris, & sepulture mortuorum, quæ semper apud fideles fuit, quæ in spe resurrectionis fundatur. Non enim tam sollicite corpora mortuorum curarent, nisi sperarent ea resurrectura, & hoc est quod Paulus ait, *Quid est, quod baptizatur pro mortuis, si corpora non resurgunt?* ac si diceret, cur tanta cura, & solitudo eos sepeliunt, etiam si pro eis postea baptizari oporteat, si spem resurrectionis eorum non habent? Hæc verò expositio aliquantulum est violenta, & voluntaria.

6. Expositio.

Nam 19.
Eccles. 30.

Septimam interpretationem addit Theodoretus iis verbis: *Qui baptizatur, Domino consepelitur, ut cum mortuis fuerit particeps, sit etiam particeps resurrectionis: sin autem corpus non resurgit, cur etiam baptizatur?* Itaque vult Paulum loqui de baptismo CHRISTI, quem esse figuram sepulture Christi alibi Paulus docuit, dicens, *Nos per baptismum consepeliri Christo*, Et hac ratione, dum baptizamur, dicemur baptizari pro mortuis: quia veluti gerimus personam mortui, & quodammodo sepelimur. Quod sine causa dicit Paulus, fieri, si non est mortuorum resurrectio: quia sicut per baptismum, dum in aquam mergimur, Christo consepelimur: ita cum emergimus, cum eo resurgimus, ut eisdem locis Paulus aperte docuit. Esset ergo vana tota illa baptismi actio, & representatio, si nulla esset mortuorum resurrectio. Et hæc expositionem Caietanum amplectitur, quæ etiam

7. Expositio.

Rom. 6.
Glos. 1.

etiam videtur nimis dura, ac violenta. Tum quia baptizari pro mortuis in nullo genere locutionis significat agere in baptismo personam mortui. Alias possemus etiam dici baptizari pro Christo. Tum etiam quia si representatio baptismi esset vana aut falsa non existente resurrectione mortuorum, non esset, quia baptismus representat sepulturam mortui: sed quia representat resurrectionem: ergo non debuisset Paulus argumentum sumere ex baptismo pro mortuis: sed pro suscitatis.

Ultima expositio est, baptizari pro mortuis idem esse, quod baptizari baptismis Christi proficundo resurrectionem mortuorum. Ita Chrysost. homil. 40. in 1. ad Corinth. qui notat primitiua Ecclesiae consuetudinem fuisse, ut, qui baptizandi essent, symbolum fidei, & expresse mortuorum resurrectionem profiterentur, priusquam idem praestarent ipso opere baptismi ablundo corpus, quia resurrectionem illud sperarent. Hac ergo ratione dicti sunt a Paulo baptizari pro mortuis. Ex quo sensu optimè concluditur argumentum, sine causa hoc modo baptizari, si non est spes resurrectionis mortuorum. Et hanc expositionem sequitur Theophylactus, Oecumenius in Paulum, & Gagneus non rejicit: nec videtur contemnenda, quamquam non satis aptè accommodetur verbis Pauli. Nam baptizari pro mortuis, dicitur exponitur, quod fit baptizari verbo, & opere proficundo resurrectionem mortuorum. Itaque inter omnes expositiones quarta videtur faciliior. Si quis tamen rectè consideret, in singulis ferme continetur aliqua propria ratio conferens ad persuadendam resurrectionem, & idem omnes illas adduxi, quia licet non omnes explicent mentem Pauli: omnes tamen utiles sunt ad resurrectionem persuadendam. Et hac de loco Pauli 1. ad Cor. 15. in reliqua enim parte capitis solum adducit exemplum semini ad declarandam resurrectionem, quod non adducitur a Paulo ad probandum futuram esse, sed ut declararet esse possibilem, & modum eius, ut latius in superioribus diximus.

Theophyl.
Oecumen.
Constant.
Gagneus.

2. Cor. 3.

Tertio, principalem rationem ad persuadendam resurrectionem adduxit Paul. 2. ad Corinth. 5. dicens, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referas vniuique propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Quae ratio sumpta est ex Diuina providentia, quam late supra Disput. 4. Section. 8. prosequuti sumus, & multorum Patrum testimonij explicuimus: & ideo hic nihil addemus. Aliud verò Pauli testimonium 1. ad Thessalonic. 4. quod in igne etiam est in hac materia, explicabitur inferius, tractando de efficientia Christi circa resurrectionem nostram, & de tempore resurrectionis. Neque ad confirmandam hanc veritatem, oportet vti Patrum testimonij, tum quia res est frequentissima in illis, tum etiam quia sufficiunt, quae inter explicandum scripturam adduximus, possunt autem praeterea videri Cyril. Ierosol. catech. 4. & Iacobi in 18. Gregor. Nyssenus oration. 3. de Resurrect. Ambros. lib. de fide Resurrect. & Theodor. in Epitome diuinorum decretorum, cap. de Resurrect. & de iudicio, Prosper in dimidio temporis, cap. 18. Rationes etiam in eadem explicatione testimoniorum Scripturae adductae sunt, quibus addi possunt aliae supra adductae, tractando de quomodo resurrectio possit naturaliter cognosci.

Cyrill. Ier.
Greg. Nyss.
Ambros.
Theodor.

Ex dictis relinquatur primo resurrecturos homines in eisdem numero corporibus, in quibus ceciderunt. Tum quia in superioribus ostendimus, hoc esse de necessitate verae resurrectionis. Tum etiam, quia testimonia allata, ipsorum corporum, ac ipsius resurrectionem promittunt: & quia hoc necessarium est, ut perfecte seruetur ratio iustitiae, praemij, ac poenae iuxta diuinam providentiae dispositionem. Propter quam rationem probabilius etiam in su-

perioribus duximus, non solum materiam totius corporis futuram esse eandem: sed etiam in singulis membris, & organis corporis eandem identitatem fore seruandam.

SECTIO II.

Virum omnes homines iusti resurrecturi sint.

In praecedenti Sectione solum ostendimus, futuram esse hominum resurrectionem generalem. Ex quo illud absque vlla controuersia efficitur, omnes homines sanctos, & iustos, qui ante resurrectionis diem mortui fuerint, esse suscitandos. Nam hoc aperte probant scripturarum testimonia, & nullum est, quod in contrarium obijci possit, neque vlla difficultas, dubitandive ratio. Dummodo excludamus singularia priuilegia eorum, qui ante vniuersalem resurrectionem excitati fuerunt, ut de B. Virgine certum est, & de ijs, qui cum Christo resurrexerunt, supra diximus, & de Elia, & Enoch infra dicemus. Solum ergo superest, ut dicamus de ijs iustis hominibus, qui viuunt inueniuntur in die iudicij, & prope horam resurrectionis. Nam licet certum sit horum corpora esse transformanda in qualitatem, & perfectionem gloriosorum corporum resurgentium: dubium tamen est, an verè, ac proprie resurgant. Ratio dubitandi est, quia non resurgit, nisi quod cecidit, isti autem non ceciderunt, cum non fuerint mortui. In contrarium est, quia locutiones scripturae generales sunt, & nulla est sufficiens ratio, vel autoritas ad huiusmodi exceptionem faciendam.

In hac re duae sunt celebres sententiae. Prior negat illos homines iustos, qui tum temporis vixerint esse, aut morituros, aut resuscitandos: sed solum immutandos, seu transformandos. Cuius primum fundamentum sumitur ex Paulo prima Corinth. 15. decimo quinto, praesertim iuxta additionem Graecam, quae sic habet. *Ecce mysterium vobis dico, Non omnes quidem dormientes: omnes tamen immutabimur.* Quotum verborum sensus est, non omnes iustos esse resurrecturos, quia non omnes mortem obibunt: omnes tamen fore ad statum gloriae transferendos. Cum qua sententia consonant sequentia verba. *Mortui resurgent incorrupti, & nos in mutabimur.* Illa enim particula, & nos, homines tunc viuentes significat, quos ita appellat, quia loquutus est veluti ipsorum iustorum voce, qui tunc viuentes in carne inueniuntur. Quam sententiam, & expositionem egregie confirmat aliud testimonium Pauli, prima ad Thessalonicenses quarto, dicentis, *Hoc est, 1. Thess. 4. nim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui viuimus, qui residi sumus, in adventu Domini non praue-* *Theod. Her.*
mus eos, qui dormierunt. In his enim verbis etiam loquitur Paulus in persona eorum, qui tempore iudicij viuunt inueniuntur. Non enim loqui potest in sua propria persona, cum ipse usque ad secundum Christi aduentum non esset victurus. De ijs ergo hominibus, qui tunc viuent, ait non esse prauehturos eos, qui dormierunt. Vbi supponit, eos non esse dormituros, & quia hinc sequi videbatur, hos prius fore glorificandos, quam alios, eo quod resurrectione non indigerent, sicut illi, admonet Paulus non ita esse futurum. *Quoniam (inquit) ipse Dominus in*
insu & in voce Archangelis, & in tuba Dei descendet de
celo, & mortui qui in Christo sunt resurgent primi: dein-
de nos, qui viuimus, qui relinquitur, & irapiemur cum
illis in nubibus obuiam Christo in aera, scilicet per glo-
riosam immutationem, absque morte, & resurre-
ctione. Videtur ergo hac sententia esse expressa Pauli: & ita censent exponendo hac loca Chrysost. Chrysost.
stom. homilia quadragesima secunda, in prima ad